

Teol. tri Petri Hiltunen
Suomen teologinen instituutti 26.9.2007

KOSKA MEIDÄT TEMMATAAN?

Sisältö

1. Luterilaisen eskatologian vaikeus
2. Dispensationalismi
3. Ylöstempausopin historia
4. Ylöstempausopin raamatullinen perusta
5. Ylöstempaus ja Ilmestyskirja
6. Lopun aikojen aikataulu
7. Ilmestyskirjan runko
8. Lopun ajan tapahtumat ja ylöstempaus

1. LUTERILAISEN ESKATOLOGIAN VAIKEUS

Tunnustuksellisina luterilaisina me olemme hieman hankalassa asemassa eskatologian suhteen. Meidän eskatologista ymmärrystämme hämärtävät näet vaarat ainakin kolmelta taholta:

1. Liberaalin eksegetiikan taholta

Olemme varmaankin kaikki istuneet luennoilla, joissa on kerrottu Paavalin erehtyneen Kristuksen läheisen paluun suhteen. Oikeastaan vielä vaarallisempaa on se kaikkialla läsnä oleva kiinnittyminen tähän hetkeen ja maalliseen elämään. Tällainen

tämänpuolisuus läpäisee kirkon koko toiminnan, saarnojen sisällön, sielunhoidon, kirkon julkiset kannanotot jne. Vai koska olet “virallisen kirkon” johdon kuullut puhuneen Kristuksen paluusta? Vaikuttaako se mihinkään kirkon toiminnassa tai linjauksissa? Sitä sopii kysyä.

2. Luterilaisuuden sisältä

Myös luterilaisuuden, jopa hyvin tunnustuksellisen luterilaisuuden sisältä, voi tulla eskatologista ymmärrystä hämärtäviä vaikutteita. Keskittyminen Kristuksen todelliseen läsnäoloon Sanassa ja sakramenteissa saattaa johtaa Kristuksen tulevan toiminnan sivuuttamiseen. Varsin usein luterilaisuuden piirissä on myös haluttu minimoida juutalaisten ja Israelin merkitys pelastushistoriassa ja on kallistuttu nk. korvausteologiaan.

3. Dispensationalismin taholta

Oman aikamme äänekkäin eskatologinen suuntaus on kuitenkin nk. dispensationalismi tai sen pohjalta syntyneet suuntaukset. Suuri osa meidän aikamme amerikkalaisista ja myös kotimaisista lopun ajan julistajista lukeutuu tähän ryhmään. Dispensationalismin keskeinen ajatus on seurakunnan ylöstempaus tai ylösoitto.

Jotta saamme otteen tästä ajattelutavasta, on meidän tarpeen tutustua hieman dispensationalismin sisältöön ja taustaan.

2. DISPENSATIONALISMI

Dispensationalismin nimi johtuu latinan sanasta *dispensatio*, jota kreikassa vastaa *oikonomia*. Suomen kielessä dispensatiosta on käytetty nimeä *armotalouskausi*. Kyseessä on Jumalan suunnittelema ajanjakso, jolla on oma sille ominainen sisältönsä.

Erityisen vaikuttavaksi tämä dispensationalistinen malli tulee siitä, että se rakentuu seitsemän dispensation kokonaisuudesta. Malli vertautuu siis viikkoon, jossa seitsemän dispensatio on ikään kuin sapatti, levon aika. Taustallahan on myöhäisjuutalainen ajattelu maailmanhistorian kuudesta vuosituhannesta, joiden jälkeen tulee seitsemäs eli messiaan aika.

DISPENSATIOT

1. viattomuuden aika
2. omantunnon aika
3. ihmishallinnan aika
4. lupauksen aika

5. lain aika

6. armon / seurakunnan / Pyhän Hengen aika

7. kuninkuuden aika

Erikoista tässä kaaviossa on se, että peräti kuusi näistä dispensatioista koskee etnisiä juutalaisia. Vain kuudes kausi koskee kristittyjä. Näin kristinuskon ja seurakunnan aika on vain ikään kuin sivuharppaus Jumalan varsinaisesta, juutalaisia koskevasta pelastussuunnitelmasta.

Ihmiskunnan viimeiset aikakaudet, ahdistuksen aika ja tuhatvuotinen valtakunta olisivat Israelin valtakunnan ennallistamisen aikaa temppeleineen, uhrimenoineen, liitonarkkuineen jne.

3. YLÖSTEMPAUSOPPI

Dispensationalismin isänä voidaan pitää John Nelson Darbya (1800-1882). Hän alkoi 1830-luvulla puhua Jeesuksen salaisesta tulemisesta ja uskovien ylöstempauksesta. Vaikka kirkkohistoriasta on kaikin keinoin yritetty etsiä tätä varhaisempia mainintoja tästä opista, ei vakuuttavia havaintoja ole pystytty tekemään.

Darby löysi avainjakeeksi Danielin kirjan 9:27: **“Hän on tekevä liiton raskaaksi monille yhden vuosiviikon ajaksi, ja puoleksi sitä viikkoa hän lakkauttaa teuras- ja ruokauhrin. Ja temppelin ylimmällä kohdalla on oleva turmion iljetys aina siihen saakka kun turmion tuoja vääjäämättä joutuu turmioon”.**

Darbyn mukaan tämä on puuttuva vuosiviikko, siis seitsemän vuotta, joka ei toteutunut vielä Raamatun aikoina. Dispensationalistien mukaan tämä seitsemän vuoden aika on ahdistuksen aika ennen maailman loppua.

Tätä seitsenvuotista vaivan aikaa pitäisi kuitenkin edeltää seurakunnan ylöstempauksen, koska ei Jumala voi sallia omilleen tällaista ahdinkoa. Ylöstempaus tapahtuisi yllättäen, ilman ennakkovaroitusta. Kaikki elävässä uskossa olevat, valvovat kristityt otettaisiin taivaaseen, jossa alkaisi Karitsan hääjuhla. Sen jälkeen juutalaiset kääntyisivät Messiaansa puoleen ja alkaisivat evankelioida maailman kansoja. Antikristus nousisi valtaan ja alkaisivat ihmiskunnan viimeiset kuolinkouristukset, joista varsinkin Ilmestyskirja kertoo. Uskoon tulleetkin voisivat pelastua vain marttyyrikuoleman kautta. Seitsemän vuoden jälkeen Jeesus tulisi näkyvällä tavalla ja alkaisi 1000-vuotinen valtakunta maan päällä. Siellä juutalaiset hallitsisivat.

Tätä 1800-luvun puolivälissä muotoutunutta mallia on sitten varioitu loppumattomiin

eskatologisessa kirjallisuudessa.

Väistämätön seuraus dispensationalistisesta mallista on ylöstempaamisen nouseminen eskatologian tärkeimmäksi tapahtumaksi. Kristuksen näkyvä paluu ei ole vedenjakaja viimeisessä dispensaatioissa vaan tempaus.

Siksi julistuskin painottuu opettamaan tempauksen läheisyyttä ja pelottavuutta: “Ajattele, jos Herra tänä yönä tempaa omansa pois. Oletko sinä siinä joukossa”

Voidaan myös kuvitella, millaisia hirveyksiä tapahtuu, kun suuri määrä ihmisiä katoaa yhtäkkiä (Tim LaHaye, Jerry B. Jenkins, Ihmiskunnan kohtalon hetket 2002, 95).

Vaikka tällaiset tarinat kuulostavat tuulesta temmatuilta, Lindseyn kirjoja on myyty yli 30 miljoonaa ja LaHaye & Jenkinsin Left Behind (Viimeisten päivien vaellus) yli 50 miljoonaa. Voi vain arvailla, millainen vaikutus dispensationalismilla on amerikkalaiseen ajatteluun ja jopa Yhdysvaltain politiikkaan esim. Lähi-idässä. Onko tämä George Bushin eskatologiaa?

4. YLÖSTEMPAUSOPIN RAAMATULLINEN PERUSTA

Olen kirjassani Kuin salaman leimahdus käsitellyt nimenomaan ylöstempausopin raamatullisia perusteita. Voitte sieltä lukea asiasta tarkemmin.

Sen verran voin sanoa, että termi harpadzoo “tempaaminen” esiintyy Raamatussa vain yhden kerran, 1. Tess. 4:16-17 **“Itse Herra laskeutuu taivaasta ylienkelin käskyhuudon kuuluessa ja Jumalan pasuunan kaikuessa ja ensin nousevat ylös ne, jotka ovat kuolleet Kristukseen uskovina. Meidät, jotka olemme vielä elossa ja täällä jäljellä, temmataaan sitten yhdessä heidän kanssaan pilvissä ylailmoihin Herraa vastaan. Näin saamme olla aina Herran kanssa”**

Tämän jakeen vuoksi dispensationalistien on pitänyt sisällyttää myös uskossa kuolleiden ylösnousemus salaiseen ylöstempaamiseen. Kovin salaiselta tämä homma ei enää näytä: Herra laskeutuu taivaasta, ylienkelel huutaa, pasuuna soi, haudat aukeavat, kuolleet nousevat, uskovat temmataaan.

Itse asiassa tässä ei sanota mitään sellaista, mikä EI sopisi Kristuksen NÄKYVÄÄN paluuseen. Kuitenkin dispensationalistit haluavat ajatella, että Kristus tulee vain pilviin, ei lainkaan näkyviin, puhumattakaan maan kamaralle astumisesta.

Toinen kohta mistä ylöstempausoppi on muka löydetty, on Jeesuksen puhe toisen ottamisesta ja toisen jättämisestä (esim. Matt. 24).

On kuitenkin syytä huomata, että tässä ei kuitenkaan puhuta mistään salaisesta tempaamisesta, sillä tapahtuma kerrotaan näin: **“Mutta kohta noiden päivien ahdingon jälkeen aurinko pimenee eikä kuu anna valoaan. Tähdet putoavat taivaalta ja taivaiden voimat järkkyvät. Silloin taivaalle ilmestyy Ihmisen Pojan merkki. Kaikki maan sukukunnat puhkeavat valituksiin, kun näkevät Ihmisen Pojan tulevan taivaan pilvien päällä suuressa voimassaan ja kirkkaudessaan. Suuren torven soidessa hän lähettää enkelinsä neljälle ilmansuunnalle kokoamaan kaikkialta, maan kaikista ääristä ne, jotka hän on valinnut”** (Matt. 24:30-31)

Mahdollisimman julkinen ja näkyvä paluu! Ja taatusti sama paluu, josta 1. Tess. kertoo. Ihmisen Poika tulee, enkelit mainitaan, samoin torvi tai pasuuna, uskovat kootaan maan päältä.

Jos tässä olisi kysymys myöhemmästä, julkisesta tulemisesta ahdistuksen ajan jälkeen, miksi puhuttaisiin kaikkien niiden kokoamisesta, jotka Jumala on valinnut. Dispensationalistien mukaanhan käytännössä kaikki uskovat kuolevat Antikristuksen aikana.

Paavali ja Jeesus itse eivät siis opeta mitään salaista ylöstempaamista tai erillistä tempaamista ennen Kristuksen näkyvää paluuta.

Mutta entä Ilmestyskirja, jota tämä luentosarja käsittelee?

5. YLÖSTEMPAUS JA ILMESTYSKIRJA

Ylöstempaamisesta ei suoraan kerrota Ilmestyskirjassa mitään, mutta se on haluttu löytää sieltä. On mm. väitetty, että Ilmestyskirjan alussa puhutaan seurakunnista, mutta loppupuolella ei. Seurakunta on siis temmattu ylös! Ilmestyskirjan lukeminen kuitenkin paljastaa, että seurakunnasta kerrotaan paljonkin Ilmestyskirjan luvuissa 6-19, jolloin sitä ei muka pitäisi enää olla. Vaikkapa 13. luvussa puhutaan pedosta, joka käy taisteluun pyhiä vastaan. Tietenkin voi väittää, että nämä ovat uskoon tulleita juutalaisia tai näiden evankelioimia pakanoita.

Tärkein dispensationalistien perustelu ylöstempaamiselle Ilmestyskirjassa on Ilm. 4:1, jossa Johannes sanoo: **“Sitten näin tämän: taivaan ovi oli auki, ja kuului sama ääni, jonka olin edellisellä kerralla kuullut - kuin olisi torveen puhallettu. Se sanoi minulle: ‘Nouse tänne! Minä näytän sinulle, mitä tämän jälkeen on tapahtuva’”**
- Tässä on Lidsayn ja LaHayen mukaan kerrottu seurakunnan salainen ylöstempaus. Onko näin?

Seurakunnasta ei nimenomaan TÄSSÄ kohdassa puhuta yhtään mitään. Jumalan sanat on kohdistettu yksinomaan Johannekselle. Torven törähdys tosin mainitaan, niin kuin Jeesuksen apokalypsissä ja 1. Tess. 4:ssä. Kyseessä oli kuitenkin vain Johanneksen nostaminen näköalapaikalle, josta hänelle voitiin esittää lopun ajan tapahtumia. Kyse oli siis ilmestyksestä ei tempaamisesta.

Kolmas Ilmestyskirjan kohta, jolla ylöstempaamisoppia on perusteltu, on Ilm. 3:10. Se liittyy Filadelfian seurakunnalle osoitettuun kirjeeseen, jossa sanotaan: **“... minä puolestani tarkoin varjelen sinua ja pelastan sinut siitä koetuksen hetkestä, joka kohtaa koko maailman ja panee koetteelle maan asukkaat”**

Dispensationalistien mukaan tämä pelastaminen koetuksen hetkestä tarkoittaa ylöstempaamista. Tässä kuitenkin käytetään samaa ilmausta kuin Isä meidän -rukouksessa. Emmehän me siinäkään ajattele, että “päästä meidät pahasta” merkitsee ylöstempaamista.

6. LOPUN AIKOJEN AIKATAULU

Dispensationalistit ovat siis kehittäneet houkuttelevan kaavion lopun aikojen tapahtumista. Erot kirjoittajien välillä ovat sen suhteen aika pieniä. Radio Deitä kuunnellessakin tuo aikajärjestys tulee vastaan tavan takaa.

Liberaaliteologia sen sijaan sanoo vaikkapa Wille Riekkisen suulla näin: “Raamattu on täynnä toivoa, mutta se ei merkitse, että sitä voisi käyttää ennustamaan tulevaisuutta ... Varmaa tietoa yksilön lopullisesta osasta, (saaticka maailman lopullisesta kohtalosta) ei ole kellään ihmisellä” (Pieni kirja toivosta 1996, 75)

Meillä on siis toisella puolellamme liberaali minimalismi, joka ei sano oikein mitään, ja toisella puolellamme dispensationalismi, jolla on hyvin tarkka, mutta harhainen käsitys lopun ajoista.

Mikä olisi meidän tunnustuksellinen luterilainen kaaviomme lopun aikojen tapahtumista

ja ylöstempaamisesta sen osana?

Selvimmän rungon lopun ajan tapahtumille me saamme Jeesuksen Öljymäki-puheesta (esim. Matt. 24–25) sekä Ilmestyskirjasta, kun osaamme lukea se syklisenä teoksena.

Ks. KAAVIO 1: Lopun ajat: kronologia

7. ILMESTYSKIRJAN RUNKO

Dispensationalistit ymmärtävät Ilmestyskirjan etenevän kronologisesti siis aikajärjestyksessä, niin kuin yleensä kirjat. Siksi he myös tulevat sen suhteen vääriin johtopäätöksiin. Ilmestyskirja on pikemminkin kuin hyökyaalto, joka ottaa kierroksia. Samat asiat kerrotaan uudelleen ja uudelleen hieman eri näkökulmasta ja edellistä selvemmin. Tällaisia syklejä on Ilmestyskirjassa kuusi tai seitsemän. Tarkemmin niistä voi lukea Antti Laaton kirjasta *Kun nämä alkavat tapahtua* (1991, 92) tai Matti Väisäsen kirjasta *Milloin Messias tulee* (1995, 176).

Ks. KAAVIO 2: Ilmestyskirjan runko

Ilmestyskirjassa siis toistuvat samat vaiheet useaan kertaan. Edellinen jakso saa uusia sävyjä ja uutta syvyyttä. Kaikissa sykleissä on suunnilleen sama rakenne. Olennaista niissä ovat lopun ajan hirveyksien kuvaukset, jotka sisältyvät kaikkiin seitsemään sykliin. Kaikki seitsemän sisältävät myös näköalan viimeiseen päivään, Kristuksen paluuseen, viimeiseen tuomioon, perillepääsevien riemuun tai taivaaseen. Kaikissa sykleissä vedetään linja siis loppuun asti.

Näin ymmärrettynä ajatus 1000-vuotisesta, maanpäällisestä valtakunnasta muuttuu mahdottomaksi. Tuo aikakausi toteutuu syklin mukaan jo ENNEN ratkaisutaistelua aikojen lopulla, ennen Kristuksen paluuta.

8. LOPUN AJAN TAPAHTUMAT JA YLÖSTEMPAUS

Mitä meille jää kaikesta tästä käteen? Kuinka voisimme hahmottaa lopun aikoja yksinkertaisella, mutta Raamatulle uskollisella tavalla?

Kun Jeesukselta kysytään, mikä on merkinä hänen tulostaan ja tämän maailman lopusta, hän luettelee asioita. Niistä käy ilmi tihenevä ahdistus, joka edeltää Kristuksen

näkyvää paluuta. On ehkä vaikea erottaa mitään erityisiä jaksoja, jotain “vaivan aikaa” tai “ahdistuksen aikaa”. Maailmassa vain tapahtuu luomistyön vähittäinen tuhoaminen ja tuhoutuminen. Jumalan luoma järjestys väistyy kaaoksen tieltä. Lopulta on sellainen ahdistus, jota ei ole ollut maailman luomisesta asti. Koko elämä maapallolla on vaarassa.

Ehkä turmion iljetys temppeleissä ja Antikristuksen tuleminen ovat jonkinlaisia virstanpylväitä tällä matkalla.

Viimeisinä merkkeinä tulemisestaan Jeesus mainitsee evankeliumin leviämisen kaikille kansoille. Sitten tulee loppu.

Kristuksen paluu iskee ahdistuksen keskelle kuin salama. Se on se suuri majakka, jota kohti me kuljemme. Jeesus ei puhu mistään salaisesta paluusta tai salaisesta ylöstempaamisesta. Hän puhuu tulemisestaan omiensa luo julkisella tavalla. Morsiusneidot menevät Ylkää vastaan, joka tulee sitten pyhiensä kanssa maan päälle.

Tiituksen kirjeessä osoitetaan, mitä me kristittyinä pohjimmiltaan odotamme. Dispensationalistit vastaisivat: seurakunnan ylösottoa. Paavali vastaa: “**...odotamme autuaan toivomme toteutumista, suuren Jumalan ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen kirkkauden ilmestymistä**” (Tit. 2:13).

Oikeastaan vain tämä on merkityksellistä, kun ajattelemme tulevaisuutta. Meidän toivomme kohdistuu Jeesuksen kirkkauden näkyvään ilmestymiseen, eli Hänen toiseen ja ainoaan tulemiseensa. Muu on haihattelua!

On täysin turhaa ja tarpeetonta koettaa Raamatusta löytää vuosimääriä esim. ahdistuksen kestolle. Ilmestyskirjasta ja Danielin kirjasta löytyvät päivien määrät ja ajat saattavat olla vain symbolisia lukuja. Olennaista eskatologiassa on se vanha ravintolan ilmaus: vähän, mutta hyvää.

KAAVIO 1

LOPUN AJAT: kronologia

Öljymäen apokalypsi (Matt. 24–25)

1. SYNNYTYSTUSKIEN ALKU (Matt. 24:3–8)

- väärät messiaat
- sanomat sodista (vrt. Ilm. 6)
- nälänhätä
- maanjäristykset

2. AHDINKO (Matt. 24:9-13)

- vainot
- luopumus, keskinäinen viha
- laittomuus
- rakkaus kylmenee

3. SUURI AHDISTUS (Matt. 24:15–26 ja 14)

- turmion iljetys
- kaikkien aikojen suurin ahdinko (vrt. Ilm.)
- väärät messiaat (peto)
- evankeliumin julistaminen kaikillekansoille (jae 14)

4. KRISTUKSEN NÄKYVÄ PALUU (Matt. 24:27-44)

- uskovien kokoaminen maailmasta (myös Matt. 25:1-13)'
- kuolleiden ylösnousemus = YLÖSTEMPAUS!

5. VIIMEINEN TUOMIO (Matt. 25:31-46)

“Kun Ihmisen Poika tulee kirkkaudessaan kaikkien enkeliensä kanssa, hän istuu kirkkautensa valtaistuimelle. Kaikki kansat kootaan hänen eteensä, ja hän erottaa ihmiset toisistaan ...” (Matt. 25:31)

- Ei siis mitään 1000-vuotista valtakuntaa !!! Viimeinen tuomio alkaa

HETI Kristuksen paluun jälkeen.

6. TAIVAS JA HELVETTI (Matt. 25:34, 41, 46)

KAAVIO 2

ILMESTYSKIRJAN RUNKO

JOHDANTO (1:1-20)

1. SYKLI: 7 kirjettä seurakunnille (2:1–3:22)

Seurakunnan tila srk:n ahdinko tuleva palkinto
(iankaikk. elämä)

TAIVAS JA KIRJAKÄÄRÖ (4:1-5:14)

2. SYKLI: 7 sinettiä (6:1–8:1)

Evankeliumi sota, nälkä, kuolema,
vaino, viim. ahdistus perillepäässeet
taivas

3. SYKLI: 7 pasuunaa (8:2–11:14)

Rukous katastrofit, marttyyrius viim. tuomio

4. SYKLI: lohikäärme ja pedot (12:1–14:20)

Poikalapsi, todistus, Saatanan sitominen vainot, pedon merkki perillepäässeet
viim. tuomio

5. SYKLI: 7 vihan maljaa (15:1–16:21)

Ylistys suuret katastrofit perillepäässeet
uskovien kestettävä (15)

6. SYKLI: Babylonin ja pedon kukistuminen (17:1–19:21)

Karitsa viim. taistelu Kristuksen paluu
pahan tuho Karitsan häät

7. SYKLI: Tuomio ja taivaallinen Jerusalem (20:1–22:5)

Saatanan sitominen viim. taistelu, tuomio taivas